ECLI:LV:AT:2018:0524.C04268909.7.L

Lieta Nr. C04268909
SKC-618/2018
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
LĒMUMS
Rīgā 2018.gada 24.maijā

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis Aigars Strupišs,
tiesnesis Aivars Keišs,
tiesnese Inta Lauka

rakstveida procesā izskatīja /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017.gada 7.novembra lēmumu, ar kuru noraidīts /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ pieteikums par Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2015.gada 26.oktobra sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

Aprakstošā daļa

[1] Maksātnespējīgās sabiedrības ar ierobežotu atbildību (turpmāk SIA) „REGO TRADE" administrators 2009.gada 10.jūnijā cēlis prasību tiesā pret /pers. D/, /pers. E/, /pers. C/ un /pers. F/ par zaudējumu piedziņu, laulības līguma atzīšanu par spēkā neesošu, uzņēmuma reģistra ierakstu dzēšanu, īpašuma tiesību atjaunošanu uz nekustamo īpašumu, ierakstu dzēšanu zemesgrāmatā, īpašuma tiesību atjaunošanu uz uzņēmuma kapitāla daļām un piedziņas vēršanu uz nekustamajiem īpašumiem un uzņēmuma kapitāla daļām, darījumu un vienošanās atzīšanu par spēkā neesošiem.

[2] Ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2015.gada 26.oktobra spriedumu par spēkā neesošu atzīta starp SIA „REGO TRADE" un sabiedrību ar ierobežotu atbildību (turpmāk SIA) „REGO" /datums/noslēgtā vienošanās Nr. /numurs/ par pretējo prasījumu ieskaitu, maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" labā solidāri no /pers. D/, /pers. E/ un /pers. C/ piedzīta zaudējumu atlīdzība 721 186,20 EUR. Maksātnespējīgajai SIA „REGO TRADE" atzītas tiesības vērst piedziņu uz ½ domājamo daļu no nekustamajiem īpašumiem: /adrese A/, kadastra numurs /numurs A/, kas Jūrmalas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr. /numurs A/nostiprināts uz /pers. F/ vārda; /adrese B/, kadastra numurs /numurs B/, kas Jūrmalas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr. /numurs B/nostiprināts uz /pers. F/ vārda.
Pārējā daļā maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" administratora prasība noraidīta.
No /pers. D/, /pers. E/ un /pers. C/ valsts ienākumos piedzīta valsts nodeva 1241,90 EUR no katra un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 41,09 EUR no katra.

[3] Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta 2016.gada 11.martā taisīja papildspriedumu lietā, ar kuru piedzina no maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" par labu /pers. C/ valsts nodevu par apelācijas sūdzības iesniegšanu 1230,60 EUR.

[4] Ar Augstākās tiesas tiesnešu kolēģijas 2017.gada 10.oktobra rīcības sēdes lēmumu atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar /pers. C/ un /pers. F/ kasācijas sūdzībām par Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2015.gada 26.oktobra spriedumu, maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" kasācijas sūdzību un /pers. C/ pretsūdzību par Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2016.gada 11.marta papildspriedumu.

[5] /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ 2017.gada 12.oktobrī iesnieguši Rīgas apgabaltiesā pieteikumu par lietas jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, kurā lūgts atcelt Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2015.gada 26.oktobra spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai.
Pieteikumā norādīti šādi apsvērumi.
[5.1] Izskatot citu strīdu starp tām pašām personām (SIA „REGO TRADE" prasību pret tās bijušajiem valdes locekļiem par zaudējumu piedziņu, civillieta Nr. C04268309), tiesa no Valsts policijas izprasīja tās rīcībā esošos SIA „REGO TRADE" grāmatvedības dokumentus.
Valsts policijas iesniegto materiālu lielā apjoma dēļ ar tiem nebija iespējams iepazīties tūlīt pēc to saņemšanas tiesā. 2017.gada pavasarī detalizēti izpētot no Valsts policijas saņemtos materiālus, konstatēti dokumenti par ievērojamiem SIA „REGO" preču piegādes apjomiem (685 587,65 Ls apmērā) SIA „REGO TRADE" laikā no 2006.gada 1.jūlija līdz 2007.gada 11.aprīlim. Konkrēti – /datums/preču pavadzīme-rēķins /numurs A/ par 236 Ls; /datums/preču pavadzīme-rēķins /numurs B/ par 5900 Ls; /datums/preču pavadzīme-rēķins /numurs C/ par 14 606,47 Ls; /datums/preču pavadzīme-rēķins /numurs D/ par 54 870 Ls; /datums/preču pavadzīme-rēķins /numurs E/ par 79 355 Ls; /datums/preču pavadzīme-rēķins /numurs F/ par 357 775 Ls; /datums/preču pavadzīme-rēķins /numurs G/ par 172 845,18 Ls.
Tāpat no Valsts policijas saņemtajos dokumentos atrodas akts par savstarpējo norēķinu salīdzināšanu starp SIA „REGO TRADE" un SIA

„REGO" uz 2007.gada 1.septembri, kuru parakstījusi SIA „REGO TRADE" galvenā grāmatvede /pers. I/. Minētajā aktā konstatēts, ka SIA „REGO TRADE" ir parādā SIA „REGO" 2487,95 Ls.

[5.2] Par apstākli, ka maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" administrators slēpa no atbildētājiem svarīgu pierādījumu esamību, /pers. C/ 2017.gada 2.jūnijā informēja Augstāko tiesu, savukārt /pers. D/ un /pers. E/, uzskatīdami, ka attiecībā pret viņiem Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2015.gada 26.oktobra spriedums ir stājies spēkā, 2017.gada 17.maijā iesniedza pieteikumu par jaunatklātiem apstākļiem, kuru tiesa noraidīja, 2017.gada 4.augusta rīcības sēdes lēmumā atzīstot, ka pieteikumu par jaunatklātiem apstākļiem nevar iesniegt, kamēr spriedums nav stājies likumīgā spēkā.

[5.3] Šajā civillietā strīda pamatā ir SIA „REGO" un SIA „REGO TRADE" savstarpējie norēķini. Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta 2015.gada 26.oktobra sprieduma motīvu daļā pievienojās zemākas instances tiesas motivācijai. SIA „REGO TRADE" dokumentu trūkuma dēļ Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2012.gada 3.maija sprieduma motīvu daļā neatzina atbildētāju iebildumus par saņemtā kredīta izlietošanu SIA „REGO TRADE" līdzekļu palielināšanai, jo prasītāja rīcībā neesot ziņu par SIA „REGO TRADE" finansiālo stāvokli laika periodā no 2007.gada 1.janvāra līdz maksātnespējas procesam 2008.gada 26.martā. Pamatojošo dokumentu neesamības dēļ par fiktīvu atzīta atbildētāju rīcību pamatojošā SIA „REGO" un SIA „REGO TRADE" /datums/vienošanās par pretējo prasījumu ieskaitu Nr. /numurs/.

[5.4] Maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" administrators Mārtiņš Bunkus maldināja tiesu par SIA „REGO TRADE" dokumentu neesamību, liedzot atbildētājiem pierādīt SIA „REGO" un SIA „REGO TRADE" savstarpējo norēķinu pamatotību.

Valsts policija SIA „REGO TRADE" dokumentus izņēma tieši no administratora, kurš neapšaubāmi bija veicis Maksātnespējas likuma (*redakcijā, kas bija spēkā līdz 2010.gada 31.oktobrim*) 63.panta pirmās daļas 2.punktā paredzēto inventarizāciju.

Līdz brīdim, kad atbildētāji iepazinās ar SIA „REGO TRADE" dokumentāciju, kas saņemta no Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kriminālpolicijas pārvaldes 3.biroja, viņi nezināja un nevarēja zināt, ka tāda ir saglabājusies.

Šobrīd nav šaubu, ka SIA „REGO TRADE" dokumentācija par tās finansiālo stāvokli laikā no 2007.gada 1.janvāra līdz 2008.gada 26.martam bija prasītāja rīcībā. Ar septiņām preču pavadzīmēm-rēķiniem ir konstatējams SIA „REGO TRADE" no SIA „REGO" saņemtais līdzekļu apjoms un aktā par savstarpējo norēķinu salīdzināšanu norādītais parāda atlikums. Minētais apliecina, ka SIA „REGO TRADE" un SIA „REGO" savstarpējo prasījumu ieskaits bija veikts ne vēlāk kā akta sastādīšanas brīdī.

[5.5] Atbilstoši Civilprocesa likuma 479.pantam jauni pierādījumi nav uzskatāmi par jaunatklātiem apstākļiem, tomēr šajā gadījumā par būtisku apstākli, kas var iespaidot tiesas nolēmumu pēc būtības, atzīstams fakts, ka maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" administrators noliedza konkrētu pierādījumu esamību, liedzot atbildētājiem iespēju meklēt un izprasīt šos prasību atspēkojošos pierādījumus.

Pierādījumu neiesniegšana tiesā nav atbildētāju vainojama rīcība, bet ir tiešā cēloņsakarībā ar prasītāja pārstāvju pieļautu patiesības paušanas pienākuma pārkāpumu. Pastāvēja no puses neatkarīgi iemesli, kas liedza iespēju iesniegt pierādījumus lietas izskatīšanas laikā, tādēļ tie atzīstami par jaunatklātu apstākli. Maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" administratora apgalvojums, ka viņa rīcībā nav prasītāja grāmatvedības dokumentu, kas attiektos uz izskatāmo strīdu, ir atzīstams par objektīvu, no atbildētāju gribas neatkarīgu šķērsli iesniegt pierādījumus lietas izskatīšanas laikā.

[6] Maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" administrators Mārtiņš Bunkus iesniedzis tiesā paskaidrojumus par atbildētāju iesniegto pieteikumu.

Paskaidrojumos norādīti šādi apsvērumi.

[6.1] Administrators nav maldinājis tiesu un kreditorus par dokumentu nodošanas procedūru. Atbildētāji zināja, ka administrators daļēji ir atguvis dokumentus.

2008.gada 3.oktobrī notika maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" kreditoru sapulce, kurā piedalījās atbildētājs /pers. E/. Uz sapulci bija aicināti arī atbildētāji /pers. C/ un /pers. D/. Šīs sapulces protokols ir publiski pieejams visiem atbildētājiem. Sapulcē maksātnespējas administrators ziņoja par savas darbības pārskatu, tostarp, informēja par dokumentu pārņemšanas procesu. Administrators piedāvāja balsot par speciālista pieaicināšanu, ņemot vērā SIA „REGO TRADE" veikto saimnieciskās darbības un dokumentu apjomu, kā arī to pārņemšanas apstākļus, tostarp, maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" pārstāvju liktos šķēršļus dokumentu un mantas nodošanā un maksātnespējas procesā. Kreditoru sapulce uzdeva maksātnespējas administratoram pieaicināt speciālistu (komercsabiedrību, revidentu) dokumentu inventarizācijas veikšanai.

Tātad jau kopš 2008.gada 3.oktobra atbildētājiem ir zināms, ka tika veikta dokumentu inventarizācija, taču tiesvedības laikā atbildētāji nebija vērsušies pie tiesas vai pie administratora minēto dokumentu iegūšanai.

[6.2] Civillietā Nr.C04268309, kurā atrodas no kriminālprocesa pārņemtie dokumenti, atbildētāju /pers. C/ un /pers. D/ pārstāvis 2012.gada 26.aprīlī iesniedza lūgumu pievienot lietas materiāliem 2009.gada 27.februāra administratora darbības pārskata Nr. /numurs/ kopiju. Šajā dokumentā administrators ir informējis par dokumentu daļēju pārņemšanu un to, ka ir veikta parādnieka dokumentu revīzija. Savukārt atbildētājam /pers. E/ administratora darbības pārskats bija pieejams kopš 2012.gada 26.aprīļa, kad to civillietā iesniedza /pers. C/ un /pers. D/ pārstāvis.

Visi administratora rīcībā esošie maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" grāmatvedības dokumenti tika uzskaitīti /datums/ veiktajā dokumentu inventarizācijā (revīzijā), ko nodrošināja zvērinātu revidentu komercsabiedrība SIA „Sindiks", un kuras /datums/ revidenta ziņojumā uzskaitīto grāmatvedības dokumentu apjoms ir identisks kriminālprocesā Nr.11514002509 nodotajam grāmatvedības dokumentu apjomam. Vēlāk, izpildot tiesas lūgumu, Valsts policija maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" dokumentus nodeva pievienošanai civillietā Nr.C04268309. Tas nozīmē, ka atbildētājiem pēc 2008.gada 3.oktobra pastāvēja iespēja pieprasīt tiesai vai administratoram 2008.gada novembra parādnieka dokumentu inventarizācijas materiālus un šajā inventarizācijā minētos dokumentus.

Šādos apstākļos nav nekāda pamata atzīt atbildētāju pieteikumā minētos apstākļus par jaunatklātiem, jo tie neatbilst Civilprocesa likuma 479.panta 1.punktā minētajām pazīmēm.

[6.3] /datums/aktam par savstarpējo norēķinu salīdzināšanu nav juridiska spēka, jo to SIA „REGO TRADE" vārdā parakstījusi grāmatvede, bet SIA „REGO" vārdā tas nav parakstīts. Šāds spēkā neesošs dokuments nevar tikt atzīts par būtisku lietas apstākli. Savukārt /datums/vienošanās par ieskaitu Nr. /numurs/ nekad nav bijusi administratora rīcībā. Nav ticami apstākļi, ka šo vienošanos atbildētāji atraduši pie prokurista /pers. M/, kuru par prokūristu iecēlusi ar tiesas spriedumu par fiktīvu valdes locekli atzītā /pers. N/ (pēc laulībām – /pers. O/).

[6.4] Atbildētājiem kā SIA „REGO" bijušajiem valdes locekļiem, kuri parakstījuši sabiedrības 2006.gada pārskatu un bijuši arī SIA „REGO TRADE" valdē, bija jāzina par pavadzīmēm, uz kurām norādīts pieteikumā par jaunatklātiem apstākļiem. Turklāt /pers. P/ un /pers. D/ kā SIA „REGO" valdes locekļiem saskaņā ar likuma „Par grāmatvedību" 2.panta trešo daļu nevarēja nebūt zināma SIA „REGO" pavadzīmju un salīdzināšanas aktu atrašanās vieta.

[7] /pers. C/ iesniedzis tiesā atsauksmi par maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" administratora paskaidrojumiem.

Atsauksmē norādīti šādi apsvērumi.

[7.1] Administratora iebildumi balstīti uz to, ka atbildētājiem no dažādiem dokumentiem bija zināms, ka viņa rīcībā ir SIA „REGO TRADE" grāmatvedības dokumenti. Tomēr visās SIA „REGO TRADE" kreditoru sapulcēs un tiesas sēdē izteiktajos paskaidrojumos administrators un tā pārstāvji

norādījuši, ka nav saņēmuši no atbildētājiem SIA „REGO TRADE" grāmatvedības dokumentus. Kā atklājies vēlāk – dokumenti, kuru neesamību tiesas sēdē apliecinājuši administratora pārstāvji, ir bijuši administratora rīcībā.

Izskatāmās lietas ietvaros administrators un viņa pārstāvji tieši nolieguši jebkādu preču pavadzīmju esamību. Atbildētāju rīcībā nebija dokumentu līdz brīdim, kad radās iespēja iepazīties civillietā Nr. C04268309 izprasītajiem un no Valsts policijas saņemtajiem dokumentiem, kas liecina par notikušiem darījumiem starp SIA „REGO" un SIA „REGO TRADE" 2007.-2008.gadā.

Nav pamata uzskatīt, ka līdz 2017.gadam atbildētāji zināja par dokumentu esamību prasītāja vai policijas rīcībā. SIA „Sindiks" /datums/ ziņojumā ir ietverts revidentu izvērtējamo mapju uzskaitījums, kurā nav redzams, ka šajos dokumentos ir preču pavadzīmes – rēķini, kurus atbildētāji norādījuši kā pamatu sprieduma pārskatīšanai sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

[7.2] Augstākā tiesa /pers. C/ 2017.gada 2.jūnijā iesniegtos paskaidrojumus par jaunatklātiem apstākļiem nav vērtējusi, jo saskaņā ar Civilprocesa likuma 478.panta pirmo daļu šāds vērtējums ir tās tiesas kompetencē, kas taisījusi spriedumu. Līdz ar to /pers. C/ rakstveida paskaidrojumos izteiktie argumenti pēc būtības nav novērtēti.

[7.3] Administrators apgalvo, ka /datums/vienošanās par pretējo prasījumu ieskaitu Nr. /numurs/ nekad nav bijusi viņa rīcībā. Taču persona, kas nopratināta liecinieka statusā šajā civillietā, ir sniegusi liecības un nodevusi atbildētājiem tā rīcībā esošo /datums/vienošanos par pretējo prasījumu ieskaitu Nr. /numurs/. Prokūrista statuss nav bijis apstrīdēts, un nav pamata šaubīties, ka prokūrista rīcībā bija SIA „REGO TRADE" dokumenti.

[7.4] /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ kā SIA „REGO TRADE" bijušajiem valdes locekļiem un /pers. E/ un /pers. D/ kā SIA „REGO" bijušajiem valdes locekļiem nebija iespēju pierādīt pretprasījumu pastāvēšanu, jo administrators slēpis dokumentus. SIA „REGO" grāmatvedības dokumenti nevarēja palikt atbildētāju rīcībā tiesvedības laikā, jo tā ir likvidēta un izslēgta no Komercreģistra 2008.gada 24.janvārī.

[7.5] /datums/akts par savstarpējo norēķinu salīdzināšanu, kas nav parakstīts no SIA „REGO" puses, ir svarīgs dokuments, jo tajā izklāstītas pušu savstarpējo prasījumu summas. Ar aktu netiek nodibinātas jaunas saistības, bet konstatēts fakts, kas pierādīts ar citiem dokumentiem, kurus atbildētāji norādījuši par jaunatklātus apstākļus pierādošiem. Līdz ar to nav būtiskas nozīmes, ka akts nav parakstīts no SIA „REGO" puses.

[8] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017.gada 7.novembra lēmumu noraidīts /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ pieteikums par Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2015.gada 26.oktobra sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

Lēmums pamatots ar šādiem argumentiem.

[8.1] Par jaunatklātu apstākli atbildētāji uzskata faktu, ka maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" administrators ir maldinājis tiesu par SIA „REGO TRADE" dokumentu neesamību, liedzot atbildētājiem pierādīt SIA „REGO" un SIA „REGO TRADE" savstarpējo norēķinu pamatotību. Līdz 2017.gada pavasarim, kad atbildētāji iepazinās ar no Valsts policijas izprasīto un civillietai Nr. C04268309 pievienoto SIA „REGO TRADE" dokumentāciju, viņi nevarēja zināt, ka attiecīgā dokumentācija ir saglabājusies.

Tomēr atbildētāju norādītais apstāklis nav atzīstams par jaunatklātu. No pierādījumiem var izrietēt jaunatklāts apstāklis, kas objektīvu apstākļu dēļ lietas izskatīšanas laikā nevarēja būt zināms, taču jauni pierādījumi, proti, SIA „REGO TRADE" grāmatvedības dokumenti, paši par sevi nav jaunatklāti apstākļi.

[8.3] Atbildētājiem lietas izskatīšanas laikā bija iespēja izprasīt Valsts policijas rīcībā esošos SIA „REGO TRADE" grāmatvedības dokumentus, tāpat kā tas tika izdarīts civillietā Nr. C04268309. Turklāt atbildētāji bija SIA „REGO TRADE" valdes locekļi no /datums/līdz /datums/un kā parādnieka pārstāvji piedalījās sabiedrības maksātnespējas procesā, līdz ar to viņiem bija labi zināms par ierosināto kriminālprocesu un SIA „Sindiks" veikto dokumentu inventarizāciju (revīziju), kā arī bija iespējas iepazīties ar administratora darbības pārskatu. Šādos apstākļos neatkarīgi no prasītāja paskaidrojumiem vai apgalvojumiem sabiedrības grāmatvedības dokumentu esamība un fakts par to izņemšanu kriminālprocesa laikā atbildētājiem bija labi zināms jau lietas izskatīšanas laikā, līdz ar to bija iespējama to izprasīšana.

Ņemot vērā minēto, nav pamata uzskatīt, ka šīs lietas izskatīšanas laikā atbildētājiem nevarēja būt zināms fakts, ka Valsts policija ir izņēmusi maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" grāmatvedības dokumentus. Līdz ar to nav konstatējama Civilprocesa likuma 479.panta 1.punktā norādītā pazīme – pieteikuma iesniedzējiem nebija un nevarēja būt zināmi pieteikumā norādītie būtiskie lietas apstākļi.

[9] Par minēto lēmumu /pers. E/, /pers. C/ un /pers. D/ iesnieguši blakus sūdzību, lūdzot lēmumu atcelt.

Blakus sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[9.1] Nepamatots ir tiesas secinājums, ka atbildētājiem kā SIA „REGO TRADE" valdes locekļiem bija zināms par sabiedrības grāmatvedības dokumentu esamību un to izņemšanu kriminālprocesā, un līdz ar to bija iespēja lietas izskatīšanas laikā tos izprasīt.

Atbildētājiem, ņemot vērā viņu procesuālo statusu maksātnespējas procesā, nebija iespējams iegūt informāciju par konkrēto pavadzīmju atrašanos Valsts policijā. Valsts policija dokumentus ieguva pēc tam, kad atbildētāju valdes locekļu pilnvaras jau ilgstoši bija izbeigušās un viņi nepiedalījās dokumentu izņemšanā.

Parādnieka pārstāvju tiesību apjoms maksātnespējīgās sabiedrības maksātnespējas procesā nosakāms saskaņā ar Maksātnespējas likuma (*redakcijā, kas bija spēkā līdz 2010.gada 31.oktobrim*) 66.pantu un tas nedod iespēju konstatēt, kādas darbības administrators vai Valsts policija veikuši ar SIA „REGO TRADE" dokumentāciju.

SIA „REGO TRADE" kreditoru sapulces protokols vai tam pievienotais administratora darbības pārskats nesatur informāciju par darbībām, kuras administrators ar SIA „Sindiks" iesaistīšanu vai Valsts policija veikusi ar SIA „REGO TRADE" dokumentāciju (preču pavadzīmēm).

Ne administrators, ne Valsts policija SIA „REGO TRADE" dokumentāciju neieguva un nevarēja iegūt no atbildētājiem, kuri nebija un nevarēja būt informēti par SIA „REGO TRADE" dokumentācijas sastāvu, kas atrodas administratora un Valsts policijas rīcībā. Administrators SIA „REGO TRADE" grāmatvedības dokumentācijas esamību noliedza, bet kriminālprocesā atbilstoši Kriminālprocesa likuma 110.pantam lieciniekiem informācija par policijas rīcībā esošiem pierādījumiem netiek sniegta.

[9.2] Tiesa izdarījusi nepamatotus secinājumus par informācijas pieejamību konkrētiem subjektiem maksātnespējas un kriminālprocesa ietvaros. Nav pamata uzskatīt, ka atbildētājiem lietas izskatīšanas laikā būtu zināms vai viņi varētu uzzināt par SIA „REGO TRADE" dokumentācijas atrašanās vietu situācijā, kad administrators kā vienīgā maksātnespējīgās sabiedrības amatpersona noliedza SIA „REGO TRADE" grāmatvedības dokumentu saglabāšanos un esamību viņa rīcībā.

Strīds pastāv tikai par to, vai lietas izskatīšanas laikā atbildētāji varēja iegūt informāciju, ka ir pieejami dokumenti, ar kuriem par nepamatotiem atzīstami administratora apgalvojumi un par pierādīšanai nepakļautu negatīvu faktu – dokumentu saglabāšanos un esamību atbildētāju rīcībā.

[10] Paskaidrojumus par blakus sūdzību iesniedzis maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" administrators.

Paskaidrojumos norādīti šādi argumenti.

[10.1] Atbildētāji sniedz nepatiesas ziņas par to, ka nezina, ka administrators patstāvīgi daļēji ir atguvis dokumentus. Maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" 2008.gada 3.oktobra kreditoru sapulcē administrators ziņoja par darbības pārskatu, norādot uz dokumentu pārņemšanas procesu

saistībā ar to, ka Valsts policija uzsākusi kriminālprocesu, kura ietvaros tika veikta parādnieka dokumentu izņemšana un no policijas dokumentus administrators pārņēma tikai 2008.gada 2.septembrī. Sapulcē tika nolemts pieaicināt speciālistu dokumentu inventarizācijas veikšanai. Kreditoru sapulces lēmumu atbildētāju pārstāvis 2012.gada 26.aprīlī lūdzis pievienot lietas materiāliem civillietā Nr. C04268309.

[10.2] Kriminālprocesā pārņemtais dokumentu apjoms, kas atrodas civillietā Nr. C04268309, nav lielāks par to dokumentu apjomu, kam veikta inventarizācija. Atbildētājiem bija iespēja pieprasīt administratoram /datums/ parādnieka dokumentu inventarizācijas materiālus un visus tajā minētos dokumentus.

[10.3] Nav pamata atbildētāju pieteikumā minētos apstākļus atzīt par jaunatklātiem, jo tie neatbilst nevienai no Civilprocesa likuma 479.panta 1.punktā noteiktai pazīmei. Turklāt atbildētājiem nepastāvēja šķēršļi no Valsts ieņēmumu dienesta iegūt informāciju par pavadzīmēm 2006.gadā. Atbildētāji kā valdes locekļi nevarēja nezināt par pavadzīmēm, uz kurām atsaucās.

Motīvu daļa

[11] Pārbaudījusi lietas materiālus un apsvērusi blakus sūdzībā norādītos argumentus, Augstākā tiesa atzīst, ka pārsūdzētais lēmums ir atceļams un /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ pieteikums par Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2015.gada 26.oktobra sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem nododams jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai turpmāk minēto apsvērumu dēļ.

[12] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 479.panta 1.punktu par jaunatklātiem apstākļiem atzīst būtiskus lietas apstākļus, kas pastāvēja lietas izskatīšanas laikā, bet nebija un nevarēja būt zināmi pieteikuma iesniedzējam.

Tātad, lai apstākli atzītu par jaunatklātu (..), tam jāatbilst šādām pazīmēm: pirmkārt, tas var ietekmēt tiesas nolēmumu pēc būtības par labu pieteicēja tiesībām un interesēm, otrkārt, tam bija jāpastāv lietas izskatīšanas laikā, treškārt, tas nebija un nevarēja būt zināms pieteikuma iesniedzējam. Nolēmuma atcelšana sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem ir pieļaujama vienīgi tad, kad tiek konstatētas visas norādītās pazīmes (*sk. Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29.-60.[1] nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā.- Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012, 875.-876.lpp.*). Šādām atziņām pievienojusies arī Augstākā tiesa (*sal., piemēram, Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2015.gada 11.decembra lēmums lietā Nr. SJC-13/2015* (*C 29733411*) *un 2017.gada 14.februāra lēmums lietā Nr. SKC-804/2017* (*C 32338415*)).

Apstākļiem, uz kuriem atsaucas pieteicējs, jāpastāv jau lietas iztiesāšanas laikā, taču pieteicējam tie nebija un objektīvu iemeslu dēļ arī nevarēja būt zināmi. Turklāt šādiem apstākļiem pēc savas nozīmes jābūt svarīgiem, t.i., tādiem, kuri, iztiesājot lietu no jauna, var iespaidot nolēmumu pēc būtības, un tiem jāattiecas uz prasības priekšmetu un pamatu (*sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2015.gada 27.februāra lēmumu lietā Nr.SJC-1/2015 (C04342704*)).

[13] /pers. E/, /pers. C/ un /pers. D/, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 479.panta 1.punktu, norādījuši kā jaunatklātu apstākli faktu, ka maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" administrators Mārtiņš Bunkus maldinājis tiesu par SIA „REGO TRADE" dokumentu neesamību, tādējādi liedzot atbildētājiem pierādīt SIA „REGO" un SIA „REGO TRADE" savstarpējo norēķinu pamatotību. Līdz brīdim, kad atbildētāji iepazinās ar dokumentāciju, kas saņemta no Valsts policijas, viņi nezināja un nevarēja zināt, ka attiecīgā SIA „REGO TRADE" dokumentācija ir ne tikai saglabājusies, bet maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" administrators Mārtiņš Bunkus šo faktu ir noslēpis un maldinājis tiesu.

Apelācijas instances tiesa secinājusi, ka no pierādījumiem var izrietēt jaunatklāts apstāklis, kas objektīvu apstākļu dēļ lietas izskatīšanas laikā nevarēja būt zināms, tomēr jauni pierādījumi (SIA „REGO TRADE" grāmatvedības dokumenti) paši par sevi nav jaunatklāti apstākļi, jo atbildētājiem lietas izskatīšanas laikā bija iespējams izprasīt Valsts policijas rīcībā esošos SIA „REGO TRADE" dokumentāciju. Nav pamata uzskatīt, ka šīs lietas izskatīšanas laikā atbildētājiem kā SIA „REGO TRADE" valdes locekļiem no /datums/līdz /datums/, kas piedalījās sabiedrības maksātnespējas procesā, nebija zināms fakts, ka Valsts policija ir izņēmusi maksātnespējīgās SIA „REGO TRADE" grāmatvedības dokumentus.

[14] Augstākā tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesa nav novērtējusi visus lietas apstākļus, kas ir nozīmīgi pieteikuma izlemšanai, un savu secinājumu par to, ka atbildētājiem vajadzēja zināt dokumentu atrašanās vietu un tādējādi viņiem bija iespēja tos izprasīt, balstījusi uz lēmumā neatklātiem apsvērumiem.

[15] No lietas materiāliem ir redzams, ka atbildētāji jau kopš lietas izskatīšanas sākuma ir norādījuši, ka pastāv attaisnojuma dokumenti, taču viņi nezina, pie kā tie atrodas, lai varētu tos izprasīt kā pierādījumus. Vispirms viens no atbildētājiem lūdzis tiesu izprasīt no administratora informāciju par pavadzīmju numuru izlietojumu un PVN deklarācijas ar pielikumiem par laiku no 2006.gada 1.janvāra līdz 2007.gada 31.decembrim *(lietas 2.sējuma 4.lp.)*, bet, kad tiesa šo lūgumu noraidīja, pieprasījis to no administratora *(lietas 2.sējuma 88.lp.)*, kurš informāciju nesniedza, norādot uz paša atbildētāja pienākumu nodot grāmatvedības dokumentus *(lietas 2.sējuma 91.lp.)*.

Līdz ar to izšķirošais apstāklis, kas jānoskaidro lietā, ir nevis tas, vai atbildētājiem bija, vai nebija zināms par šo dokumentu esamību, par ko faktiski strīda nav, bet gan par to, vai viņiem bija zināms, pie kā šie dokumenti atrodas, lai spētu šos dokumentus iegūt.

Līdzīgu pieeju Augstākā tiesa izmantojusi 2015.gada 11.decembra lēmumā lietā Nr. SJC-13/2015 (C 29733411), pielīdzinot šķēršļus dokumentu iegūšanā nezināšanai par dokumentu pastāvēšanu Civilprocesa likuma 479.panta 1.punkta izpratnē.

[16] Pārsūdzētā lēmuma 8.punktā tiesa, neanalizējot konkrētus pierādījumus, vispārīgi raksta, ka atbildētāji bijuši valdes locekļi un kā parādnieka pārstāvji piedalījušies maksātnespējas procesā, līdz ar to viņiem bija labi zināms par ierosināto kriminālprocesu un dokumentu revīziju, kā arī bija iespējas iepazīties ar administratora darbības pārskatu. Uz tā pamata, neanalizējot konkrētus pierādījumus, izdarīts secinājums, ka *„dokumentu esamība un to izņemšana kriminālprocesā atbildētājiem bija labi zināma jau lietas izskatīšanas laikā"*, tāpēc nepastāv jaunatklāti apstākļi.

Lēmumā nav neviena motīva, kādā veidā secinājums par dokumentu esamības un izņemšanas zināšanu sasaistās ar minētajiem apstākļiem – ierosināto kriminālprocesu, dokumentu izņemšanu un to revīziju. Lai izdarītu šādu secinājumu, tiesai bija jānoskaidro vairāki jautājumi, piemēram, tas, kad dokumenti tika izņemti – vai no sabiedrības, kad atbildētāji vēl bija valdes locekļi, vai arī no paša administratora jau pēc maksātnespējas ierosināšanas; vai izņemto dokumentu sarakstā vai dokumentu revīzijā parādās dokumenti, uz kuru esamību atsaucas atbildētāji; ja jā, tad kā atbildētāji to varēja zināt; ja dokumenti izņemti administratoram – vai atbildētāji to varēja zināt un kas to pierāda u.tml. Nekas no minētā lēmumā nav noskaidrots, kas nozīmē, ka lēmums šajā daļā nav pienācīgi motivēts, pārkāpjot Civilprocesa likuma 230.panta ceturto daļu.

[17] Pieteikumā par jaunatklātiem apstākļiem atbildētāji ir apgalvojuši, ka pastāv pierādījumi darījumu leģitimitātei un ka administratoram bija zināms par šo dokumentu eksistenci. Administrators kā lietas dalībnieks uz to nav atbildējis ne pozitīvi, ne negatīvi. Šāda administratora rīcība tiesvedības gaitā, Augstākās tiesas ieskatā, nav pieļaujama.

Maksātnespējas likumā noteikts, ka administratora pamatuzdevums ir maksātnespējas procesa efektīvas un likumīgas norises nodrošināšana (*Maksātnespējas likuma 26.panta otrā daļa*). Šī norma nav tukša deklarācija. Tā uzliek administratoram pienākumu stādīt maksātnespējas procesa likumību un efektivitāti pirmajā vietā, respektīvi, būt lojālam primāri pret likumu. Lai arī administratoram ir arī lojalitātes pienākums pret kreditoriem un arī parādnieku, tomēr šī lojalitāte nevar būt pārāka pār lojalitāti pret procesa likumību. Kopsakarā ar Maksātnespējas likuma 20., 21. un 22.panta normām, kuras cita starpā nosaka administratora pienākumu vadīt maksātnespējas procesu objektīvi un novērst iespējamos interešu konfliktus, no likuma sistēmas viedokļa ir redzams, ka administrators nav uzskatāms par vienkāršu parādnieka vai kreditora pārstāvi. Būtībā administrators pilda publisku uzdevumu un ir apveltīts ar publiskām pilnvarām. Uz to norāda arī administratora institūta attīstība, kuras rezultātā šobrīd administratoru amatā ieceļ Maksātnespējas administrācijas direktors (*2010.gada Maksātnespējas likuma 13.[1] pants*) un administrators savā amata darbībā ir pielīdzināts valsts amatpersonai (*2010.gada Maksātnespējas likuma 9.panta pirmā daļa*). Kā šāda – ar publiskām pilnvarām apveltīta persona – administrators nekādā gadījumā nedrīkst stādīt savas intereses pāri likumīga un efektīva maksātnespējas procesa interesēm. Līdzīgs viedoklis ir pausts arī tiesību doktrīnā (*sk., piem., Goode R.M. Principles of Corporate Insolvency Law. London: Sweet & Maxwell, 1990, p.127; sk. arī UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law. United Nations, New York, 2005, p.174-176*).

Tādēļ administratoram ir pienākums tiesvedības gaitā atbildēt uz pretējās puses jautājumiem un iesniegt dokumentus, kas nav un nevar būt atbildētāju rīcībā, bet kuriem ir nozīme lietas izskatīšanā. Ja administratoram nav zināms par šādu dokumentu pastāvēšanu, tad arī par to ir jāinformē lietas dalībnieki nevis jāignorē viņu pieprasījumi. Administratoram ir ar likumu piešķirta plaša kompetence pieprasīt un iegūt visus parādnieka dokumentus, ietekmēt parādnieka un tā amatpersonu statusus un celt pret viņiem prasības. Ar šādām pilnvarām apveltītas personas rīcība, ja tiek konstatēta informācijas un dokumentu slēpšana no tiesas un atbildētājiem, pret kuriem viņš pats ceļ prasību, nevar tikt atzīta par tiesisku. Pretējā gadījumā var rasties nepieļaujama situācija, kura, iespējams, pastāv konkrētajā gadījumā, kad administrators ceļ prasību pret trešajām personām, manipulējot ar viņa rīcībā esošām ziņām par dokumentiem, kurus viņš ieguvis, pildot savus likumiskos uzdevumus un kuru esamība iespējams izslēdz šo valdes locekļu atbildību.

Šāda rīcība būtu uzskatāma par Maksātnespējas likuma 26.panta otrās daļas rupju pārkāpumu. Tādēļ minētais par administratora sevišķo statusu Maksātnespējas likuma 26.panta otrās daļas kontekstā ir attiecināms ne vien uz pašu maksātnespējas procesa lietu tiesā, bet uz visu administratora darbību, tai skaitā lietās, kurās viņš cēlis prasības pret trešajām personām.

Papildus Augstākā tiesa norāda, ka, ja tiesvedības gaitā atklājas, ka administrators ir rīkojies pretēji likumīga un efektīva maksātnespējas procesa interesēm, kaitējot citiem lietas dalībniekiem, tiesai ir jāvērtē blakus lēmuma pieņemšanas iespēja Civilprocesa likuma 232.panta kārtībā par iespējamiem administratora pieļautiem pārkāpumiem.

[18] Līdz ar to Augstākā tiesa atzīst, ka tiesa nav pārbaudījusi būtiskus apstākļus (*sk. [15] punktu*), kas varēja novest pie pieteikuma nepareizas izskatīšanas. Tādējādi pārsūdzēto lēmumu nevar atzīt par pareizu, un tādēļ tas ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 448.panta pirmās daļas 2.punktu, 479.panta 1.punktu, 482.panta otro daļu, Augstākā tiesa

nolēma

atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017.gada 7.novembra lēmumu un /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ pieteikumu par Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2015.gada 26.oktobra sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnesis	A. Strupišs
Tiesnesis	A. Keišs
Tiesnese	I. Lauka